

Men for at holde os til den højtærede Ministers Ressort har Krigen og Krisen efter hans Opfattelse definitivt gjort det af med Kapitalismen. Det kan ikke bero paa nogen Fejltagelse fra min Side, at jeg har faaet denne Opfattelse gennem de første Udtryk i Ministerens Fremsættelsestale, thi da Ministeren senere i sin Tale vendte sig til de danske Forhold, gentog han dette og fortalte om, hvorledes ogsaa de danske Socialdemokrater, opfyldte af de internationale Samfundsreformatorens Ildhu, i Aarene 1919 og 1920 tog op til Overvejelse Spørgsmaalet om, hvorledes man paa fredelig Maade, ad reformatorisk Vej — saaledes lyder Ministerens Udtalelser, Revolutionens Aktier var allerede den Gang noget synkende — kunde naa fra Kapitalismen, der havde spillet Fallit, henimod Socialismen, der øjensynlig for flere og flere tænkende stillede sig som det store Fremtidsmaal.

Nu vil jeg sige, at det var unægtelig kedeligt, at flere og flere tænkende i 1920 ved Valgene vendte Ryggen til det store Fremtidsmaal og derved bevirkede den fatale Forsinkelse af 4—5 Aar, inden den nuværende højtærede Regering kunde optage sin velsignelsesrige Virksomhed, hvilket bl. a. medførte, at ogsaa Forslaget om Bedriftsraad først nu har set Dagens Lys. Men Danmark er kun et lille Land, og det vil maaske være urimeligt og uretfærdigt at maale den store Verden med hjemligt Alenmaal. Jeg vil derfor først betragte, hvorledes Forholdene ligger just ude i den store Verden netop i den Periode, om hvilken den danske Socialminister mener at turde paastaa, at den bragte Kapitalismens Fallit.

Denne Periode bragte i første Omgang som Følge just af de Strømninger og Tanker, jeg før omtalte, Demokratiet og Socialdemokratiet til Magten just i de store Lande, der havde lidt mest under Krigen, hvor Fejlgrebene havde været størst og derfor ogsaa Trangen til at skabe noget nyt, til at klamre sig til nye Haab og ny Tro, var størst. Det er rigtigt, at vi saa dette Demokrati f. Eks. i Tyskland gennemføre Bedriftsraadene, men jeg vil straks bemærke om de tyske Forhold, at vi unægtelig ikke saa alle de velsignelsesrige Følger, som disse Raad skulde have i Retning af at skabe Arbejdsglæde og navnlig Arbejdsro. Men lad dette være en Sag, vi senere kommer tilbage til. Her er det Kapitalismens Fallit, saaledes som den manifesterede sig for alle tænkende, som jeg vil forsøge at belyse.

Jeg skal nu ikke trætte det ærede Ting med en nærmere historisk Redegørelse, hver-

ken for Udviklingen i Tyskland specielt eller for Udviklingen rundt omkring i Almindelighed. Jeg skal kun, idet jeg samler alle de foreliggende faktiske Forhold, saaledes som de ligger klart for Dagen i dette Øjeblik, tillade mig at slaa fast ganske kort, at aldrig er der gjort en større Fallit i Historien af noget Samfundssystem eller nogen Samfundsopfattelse end just af Socialdemokratiet i disse Aar og i øvrigt af Demokratiet i det hele.

Naar man derfor ser den dristige Paa-stand fremsat, som den højtærede Minister bygger hele sit Forslag op paa, saa fristes man i første Omgang til at tro, at den højtærede Minister overhovedet ikke har været udenfor Danmarks Grænser og indenfor disse Grænser ikke har bevæget sig udenfor sit eget snævert afstukne Tankeomraade, det, som med en Vulkans Voldsomhed, men ganske vist ogsaa med dens Taageforhæng, bestemmes just af hans Tvangsforestilling om det liberalistisk-kapitalistiske Samfunds Kaos og Skavanker.

Nu ved jeg jo imidlertid, at den højtærede Minister har været i Genève. Jeg bøjer mig selvfølgelig i Ærbødighed for alt, hvad der lyder fra Genève, selv om vi har visse Erfaringer for, at ogsaa der kan der ske Misforstaaelser. Om nu Kapitalismens Fallit er blevet vedtaget i en eller anden Kommission, der igen har oversendt den til en Underkommission eller et Underudvalg eller et sidearbejdende Udvalg, hvor den maaske er blevet lagt ad acta, derom ved jeg intet, men officielt har i alt Fald Genève ikke ladet høre fra sig paa dette Omraade.

Lad Genève være Genève, lad os ikke opgive alt Haab om noget nyt og noget bedre som Frugt af Krigen — een Ting er i alt Fald givet, at den økonomiske Politik, den, der er i Traad med Udviklingen, og den, som Europas Genopbygning skal hvile paa, dikteres ikke fra Genève, men derimod, for at sige det ganske aabent og raat: fra Wallstreet og City, Bankernes, Kapitalens og Kredittens Centrere.

Det er den Kendsgerning, jeg gerne her vil fremdrage, den Kendsgerning, at i det økonomiske Reorganisationsarbejde i Europa, saaledes som det endelig er kommet i Gang og forhaabentlig i sikker Gænge efter Dawes-Planens Gennemførelse, er det Kapitalismen, den forhattede, den forhaanede Kapitalisme, som overtager Ledelsen, medens Demokratiet, Parlamentarismen med sin ørkesløse evige Diskutereren, med sin bristende Evne til at løse Tidens store økonomiske Problemer, er skudt fuldkommen til